

τὸν πέλεκυν χωρὶς νὰ ἀκούῃ, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ, χωρὶς νὰ ἤξεύρῃ τίς ἦτον ἡ Κωνσταντία.

— Ὡ! ἀνέκραξεν αὐτὴ ἐν ἀπελπισίᾳ, τὸν βραχίονα μόνον εἶχεν ἰσχυρόν.

Ἀλλ' ἐν τούτοις οἱ Ποιμενίσκοι ἐφθασαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Πύργου, καὶ ἡ Κωνσταντία ἐρρίφθη πρὸς αὐτοὺς κράζουσα.

— Εἰμὶ χριστιανή, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι παράφρων.

Καὶ τῶντι τὰ δύο ταῦτα προτόντα ἐσωζον τὴν ζωὴν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς πίστεως καὶ τῆς δεισιδαιμονίας. Ὁ Κύριος Νογαρέτος προπορευόμενος τῶν Ποιμενίσκων, ἔλαβε τὴν θυγατέρα του εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ τὴν ἐπροσάτευσεν κατὰ τῶν ὁρμητικωτέρων. Οἱ πρῶτοι δὲ ὁρμήσαντες πρὸς τὸν Ματθίαν, ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῆς τακτικῆς καὶ ἀσκόπου κινήσεως τοῦ πελέκεώς του, ὅστις ἐξηκολούθει πίπτων καὶ ἐγειρόμενος. Ἐπειτα δ' ἤρχισαν νὰ τὸν θεωρῶσιν ἐκπληκτοί, διότι θηριώδης εὐήθεια ἐφαίνετο εἰς τὸ πλανώμενον βλέμμα, εἰς τὴν πελιδὴν ὠχρότητα, εἰς τὰς ὀρθὰς τρίχας τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Σωθεῖσα δ' ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς ἡ Κωνσταντία, ἠθέλησε νὰ σώσῃ καὶ τὸν ἄνδρα τῆς, καὶ ἀνέκραξεν.

— Ὁ θεὸς καταρᾶται τὸν φονεύοντα ἄνθρωπον παράφρονα.

Οἱ Ποιμενίσκοι ἔκαμον τὸν σταυρόν των τότε, καὶ ἐμακρύνθησαν. Ἀλλ' εἰς τὸ πέρας τῆς γραμμῆς ταύτης τῶν πτωμάτων ἠγέρθη εἰς ἄνθρωπος, ὅλος καθημαγμένος, καὶ μετὰ φωνῆς βαθείας καὶ διακοπτομένης ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος, ἀνέκραξε.

— Χριστιανοί, ἡ κόρη αὕτη εἶναι ἀρνησιῶρθεος. Ἐδέχθη τὸ θρήσκευμά μας διὰ ν' ἀκολουθήσῃ τὸν δῆμιον τούτον, ὅστις ἐπραξε τὴν φοβεράν ταύτην σφαγὴν. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος καλεῖται Ματθίας.

Ἐπειτα δὲ, γονυπετήσας, ἐπρόσθεσε.

— Ἀδελφοί, μ' ἐκτύπησαν πρῶτον, διότι ἠθέλησα νὰ γίνω χριστιανός.

Ταῦτα ἀκούοντες οἱ Ποιμενίσκοι, ἐρρίφθησαν ἐπὶ τὴν Κωνσταντίαν, τὴν ἤρπασαν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ πατρὸς τῆς, καὶ συλλαβόντες καὶ τὸν Ματθίαν, τοὺς ἔδωσαν ὁμοῦ, καὶ τοὺς ἔθεσαν εἰς τὴν ἐτι φλέγουσαν πυρὰν, τὴν πυρπολήσαντες τοὺς θησαυροὺς τῶν Ἑβραίων. Ὅταν δὲ τοὺς ἔφερον αὐτόθι, ὁ Ἡσαῦ εἶπε σαρδονικῶς πρὸς τὴν Κωνσταντίαν.

— Γύναι, διατί περιεφρόνησας τὸν ἑρωτά μου; διατί ἐπροτίμησας καὶ ἠγάπησας τὸν Ματθίαν;

— Τὸν ἠγάπησα, εἶπεν ἡ Κωνσταντία, διότι δὲν ἦτον προδότης.

— Ὑπαγε λοιπὸν νὰ καῇς μετ' αὐτὸν εἶπεν, ὁ Ἡσαῦ.

Οἱ Ποιμενίσκοι, ἐκτελέσαντες τὴν καταδίκην ταύτην, ἀφῆκαν τὴν ζωὴν εἰς τὸν Ἡσαῦ. Κατ' ὀλίγον κατήντησεν αὐτὸς πρῶτον ἀρχηγός των, καὶ τέλος ἀπέβηκε μοναχὸς τοῦ Μοναστηρίου Ἄλβη, φημιζόμενος ἐπὶ εὐσεβείᾳ, ἥτις πιθανῶς ἦτον ὑπόκρισις, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰακώβου τοῦ γεωφωτίστου.

Η ΣΤΗΛΗ

ΤΟΥ

ΟΛΥΜΠΕΙΟΥ.

—ο—

Κατὰ τοὺς ἀπωτάτους χρόνους οὗς καλύπτει ἡ ὁμίχλη τῶν μύθων, ὅταν τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ ἐκάλυπτον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἑλλάδος, χάσμα ἠνεώχθη παρὰ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀπερρόφησεν αὐτὰ, ὥστε ἡ ὑποβρύχιος Κεκροπία ἀνέκυψε πάλιν εἰς τὸν ἥλιον, ὅστις ἐμελλε μετὰ ταῦτα νὰ φωτίτῃ τὴν δοξάν τῆς. Τὸ χάσμα τοῦτο, πηχιάον τὸ πλάτος, ὑφίστατο καὶ ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, καὶ οἱ εὐγνώμονες Ἀθηναῖοι ἔθυσαν καὶ ἐρρίπτον μελίπηκτα εἰς αὐτό. Πρῶτος δ' ἔθυσεν ὁ εἰς τὸν κατακλυσμὸν ἐπιζήσας, καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν ἐκείνην τὴν γῆν πάλιν νὰ πληθύνῃ ἀναλαβὼν Δευκαλίων, καὶ παρὰ τὸ χάσμα ὠδοκώμηναν τοῦ Διὸς, ὑπὸ τὴν ἐπίκλησιν Ὀλυμπίου. (1)

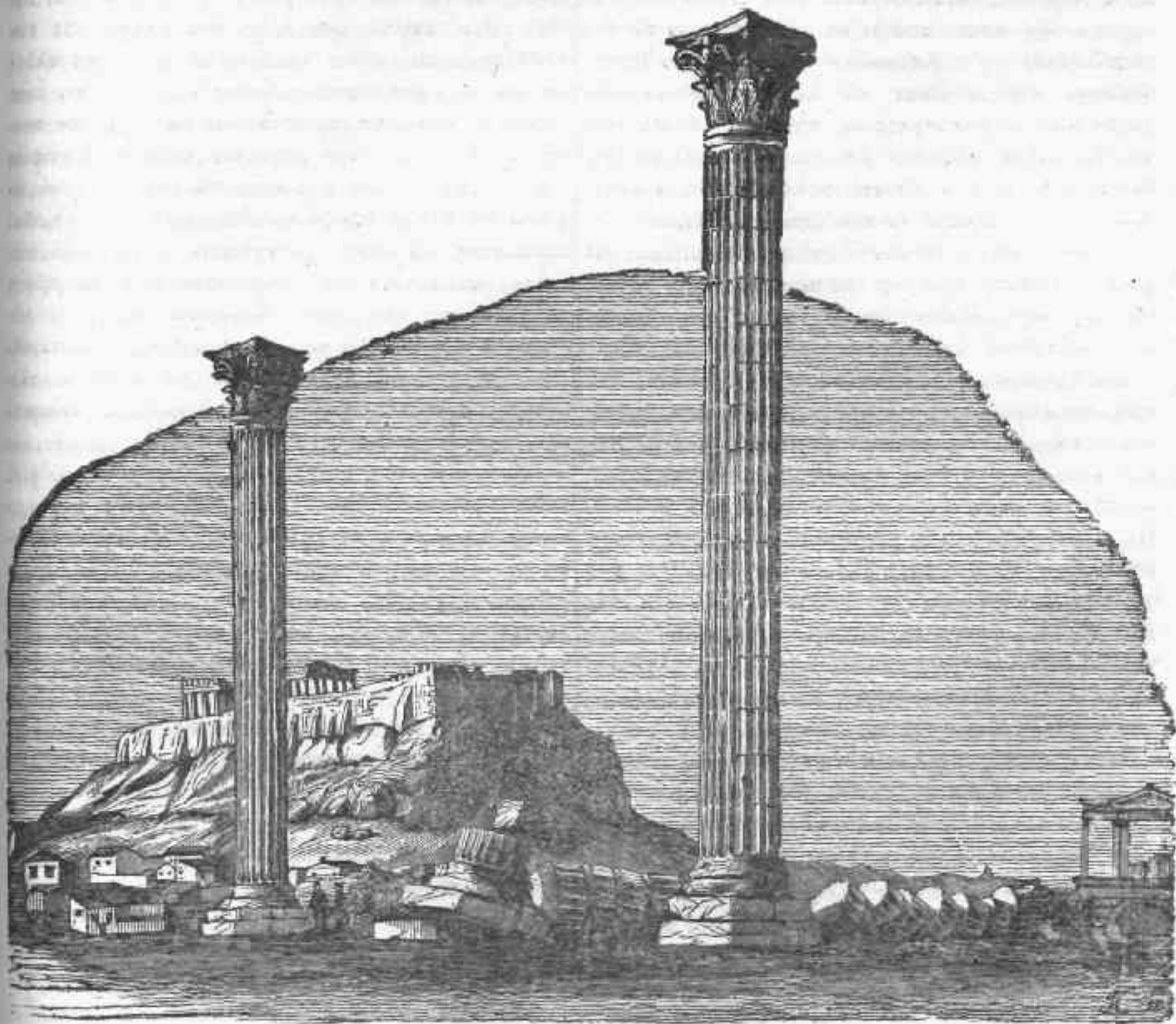
Μετὰ δὲ ταῦτα, ἤτοι πρὸ 2400 ἐτῶν, ὁ Πεισίστρατος, φιλοτιμούμενος ἀξία βασιλείας νὰ πράττῃ, ὅπως στέργηται ὡς βασιλεὺς, καὶ ἐναμιλλώμενος πρὸς τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ Ἀλκμαϊωνίδας, οἵτινες ἀνέλαβον τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἠθέλησε ν' ἀνοικοδομήσῃ τὸν εἴτε πεπαλαιωμένον, εἴτε ἀκόμῃς καὶ ἀτέχνως ὠκοδομημένον πανάρχαιον ναὸν τοῦτον, ἀπεφάσισε ν' ἀνεγείρῃ αὐτὸν μεταλοπρεπῆ, κατὰ ῥυθμὸν δώριον, καὶ οἱ ἀρχιτέκτονες Ἀντιστράτης, Κάλλαισχος, Ἀντιμαχίδης καὶ Πωρίνος, οἱς ἀνέθηκε τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ, ἔθηκαν αὐτοῦ τὰ θεμέλια (2). Ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ τεράννου διέκοψε τὸ μέγα ἔργον αὐτοῦ, οἱ δ' υἱοὶ του, πρὶν ἢ λάβωσιν εὐκαιρίαν νὰ τὸ περατώσωσιν, ὁ μὲν ἐφρονεύθη, ὁ δὲ ἐξέπεσεν, καὶ ἐπῆλθον μετὰ ταῦτα οἱ μηδικοὶ πόλεμοι, ἐφ' ὧν ἐργασία οὕτω πολυδάπανος δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ. Ὁ Περικλῆς, διεύθυνε μὲν μέγα μέρος τῆς μεγαλουργοῦ τοῦ δραστηριότητος εἰς ἐπικόσμησιν τῆς πόλεως του δι' ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἀλλ' ἐφρόντιζε μᾶλλον ν' ἀνεγείρῃ ἴδια ἔργα ἢ νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων, ἢ καὶ ἤθελε ν' ἀρχίσῃ ἀνοικοδομῶν ὅσα ἂν οἱ βάρβαροι κατεδάφισαν. Ἀλλὰ μεταξὺ οἰκοδομοῦντα τὰ τρία θαύματα τῆς ἀρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς, τὸν Παρθενῶνα, τὰ Προπύλαια καὶ τὸ Ἐρέχθειον, τὸν κατέλαβεν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος καὶ ὁ θάνατος, καὶ μετ' αὐτὸν ἤρχισεν ἡ παρακμὴ, καὶ ὅ,τι ἕως τότε δὲν εἶχε τελειωθῇ, ἔμεινεν ἀτελὲς ἐπὶ πολὺν χρόνον μετέπειτα.

Τρεῖς ἑκατονταετηρίδας καὶ ἡμίσειαν μετὰ τὸν Πεισίστρατον ἐπεχείρησεν ὁ Περσεύς, ὁ Βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας νὰ περατώσῃ τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ φρονούμεν ὅτι κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ κατεσκευάσθησαν οἱ

δωρίοι κίονες οἵτινες ἐμελλον νὰ κοσμήσωσιν αὐτοῦ τὰς στοάς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἀνῆρπασεν ὁ θάνατος πρὶν συμπληρώσῃ τὸ ἔργον του.

Μετ' αὐτὸν δ' ἦλθεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, Βασιλεὺς τῆς Συρίας, καὶ κατὰ τὸ 167 πρὸ Χριστοῦ, ἵτοι κατ' αὐτὴν τὴν παραμονὴν τῆς ὑποδουλώσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ῥωμαίους, συνέλαβε τὴν μεγαλοπρεπῆ ἰδέαν, οὐχὶ πλέον νὰ τελειώσῃ, ἀλλὰ νὰ μεταρρυθμίσῃ τὸν πρὸ τασούτων αἰώνων οὐδέποτε περτωθέντα τοῦτον ναὸν, κατὰ σχέδιον νέον, ἀσυνκρίτως μεγαλῆτερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον, κατὰ τὸν τότε μάλιστα ἀγαπώμενον Κορίνθιον ρυθμὸν,

Ἀθηνῶν. Ὅτε δὲ μετὰ 89 ἔτη, ἐλθὼν ὁ Σύλλας, ἐκυρίευσεν τὰς Ἀθήνας, τότε ἀφῆρσε τοῦ ναοῦ τοὺς κίονας, καὶ μετακομίσας αὐτοὺς εἰς Ῥώμην, τοὺς μεταχειρίσθη εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίου. Ἀλλὰ τὸ Καπιτώλιον τότε, καὶ ἐπὶ πολλοὺς χρόνους ἔτι, ἦτον κατὰ δώριον ρυθμὸν οἰκοδομημένον, καὶ μόνον πολὺ μεταγενετέ- ρως μετεσκευάσθη κατὰ ρυθμὸν κορίνθιον διὰ τοῦτο φαίνεται ἢ ὅτι ὁ Ἀντίοχος δὲν εἶχεν εἰσέτι μετασκευάσει τοὺς κίονας, ἢ, πιθανώτερον, ὅτι εἶχεν ἀφαιρέσει τοῦ ναοῦ τοὺς ἀρχαίους δωρίους τοῦ Παισι- στράτου ἢ τοῦ Περσέως, ἐνθαίς, ἢ ὅπως ἐνθέσῃ, τοὺς

καὶ ἀρχιτέκτονα ἐξελέξατο Κοστούτιον τὸν Ῥωμαῖον κορινθίους, καὶ ὅτι ἐκείνους, τοὺς ἀχρηστους κατὰ (1), διότι ἡ ἐποχὴ εἶχε παρῆλθει καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς ἐκικνῆτο μόνη τὸ μυστήριον τῆς καλλιτεχνικῆς ἐν- τελείας, ἢ διότι τῆς ἐντελείας ταύτης δὲν ἦσαν ἀρι- στοὶ κριταὶ οἱ τὴν τέχνην πρὸς θεραπείαν κινου- δόξου κόμπου ἀσκαῶντες ἢ πρὸς στατεύοντες βρα- χυλῆς. Ἀλλὰ μετὰ τρία ἔτη ἀπέθανε καὶ αὐτὸς, καὶ ἀτελής ἔμεινε ὁ ναὸς αὐτῆς, διότι τοιαῦται ἐπι- χειρήσεις ὑπερέβαινον τοῦντεῦθεν τὰς δυνάμεις τῶν

γῆς καί μιν, ὁ Σύλλας μετέφερεν εἰς Ῥώμην, χωρὶς νὰ γίνῃ ἐναχὸς ἱεροσυλίας.

Πάλιν λοιπὸν ἔμεινε ὁ ναὸς ἀτελής δι' αἰῶνας, ἀλλ' ἐν τῇ ἀτελείᾳ του μεγαλοπρεπέστερος, κατὰ τῶν ἀρχαίων τὰς μαρτυρίας (2) ἀπὸ πολλὰ τῶν με- γίστων συντετελεσμένων οἰκοδομημάτων. Τέλος ὁ Αὐγουστος, μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ μάχην, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, τὴν πόλιν ἤτις καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ παρακμῇ τῆς ἐκείνητο εἰσέτι τὸ προνόμιον νὰ χορηγῇ τῆς

(1) Vitruv. II. 5. — Ἀθην. Ε'. 5. — Στραβ. Θ'. 96, — T. Liv. 41, 20. — Veil Patere. I. 10.

(2) Δικαίερχ.

δόξης τὸ κύρος, καὶ ἠθέλησε νὰ δειχθῇ αὐτῆς προ-
στάτης καὶ εὐεργέτης. Τότε ᾠκοδόμησεν, ὡς καὶ
ἄλλοτε εἶπομεν, τὴν μεγάλην ἀναδούβην εἰς τὰ
Προπύλαια, ἧς λείψανα ἀνευρίσκονται ἤδη, τότε ἡ-
θέλησε ν' ἀποπερατώσῃ τέλος καὶ τὸ Ὀλυμπεῖον,
καὶ οἱ φίλοι του, καὶ οἱ θέλοντες νὰ τὸν κολακεύ-
σωσι βασιλεῖς καὶ αἱ πόλεις, ἐφιλοτιμήθησαν νὰ
συντελέσωσιν εἰς τὸ ἔργον τοῦ τοῦτο (3). Ἀλλ'
ὁ οὐδένα κολακεύων, καὶ οὐδενὸς ἀνθρωπίνου ἔρ-
γου φειδόμενος θάνατος, διέκοψε καὶ πάλιν τὴν ἐρ-
γασίαν. Ἀμα ὁ Αὐγούστος ἀπέθανεν, ἐξέλιπεν ἡ ἀ-
φορηὴ τοῦ ζήλου ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς. Τέλος ἦλ-
θεν ὁ Ἀδριανὸς, ὅστις ἠγάπα τὴν τέχνην διὰ τὴν
τέχνην, καὶ αὐτὸς σπουδῆς ἠθέλησε, καὶ τῷ ὄν-
τι κτύπησε νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον τοῦ Πεισι-
στράτου, καὶ ἀφῆρσε τὸν ναὸν, πρὸς μεγίστην
χαρὰν τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες τὸν αὐτοκράτορα τοῦ-
τον διὰ τοῦτο Ὀλύμπιον ἐπωνόμασαν, καὶ τὸ ἔτος
ἐκεῖνο, τὸ 127 ἀπὸ χριστοῦ γεννήσεως, ὡς πρώτην
Ὀλυμπιάδα ἤρχισαν ἐκ νέου ὑπολογίζοντες.

Ὁ ναὸς οὗτος οὕτω συντελεσθεὶς, ἵστατο ἐπὶ τε-
χνητοῦ ἀνδρὸς, ἔχοντος περιφέρειαν 2300 ποδῶν,
ὡς δεικνύουσιν αἱ δύο πλευραὶ αὐτοῦ, στηριζόμεναι
ἐπὶ σωζομένου ἰσχυροῦ τοίχου μετὰ ἀντιρήδων.
Αὐτὸς δὲν εἶχε μῆκος μὲν 352, πλάτος δὲ 171 πο-
δῶν, καὶ ἐκοσμεῖτο κατὰ μὲν τὰς δύο μακρὰς πλευ-
ρὰς ὑπὸ διπλοῦ περιστυλίου ἐξ εἰκοσι, κατὰ δὲ τὰς
δύο ἐλάσσονας πλευρὰς ὑπὸ περιστυλίου τετραπλοῦ
ἐκ δέκα κορινθιακῶν κίονων, ὧν ὁμοῦ 124, ἐχόντων
6½ ποδῶν τὴν κατωτέραν διάμετρον, καὶ ἐξήκοντα
ποδῶν καὶ ἐπέκεινα ὕψος. Ἐν τῷ ναῷ δὲ ἦν τοῦ Διὸς
χρυσελεφάντινον ἄγαλμα, κατασκευασθὲν ἐπὶ Ἀ-
δριανοῦ, καὶ ἐν τῷ περιδόλῳ, παρ' ἑκαστον κίονα
καὶ ἀλλαχοῦ ἀκόμη, παμπληθεῖς λίθινοι ἢ χαλκοὶ
ἀνδριάντες τοῦ αὐτοκράτορος, ἀφιερώματα τῶν ἐπι-
σημοτέρων πόλεων τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους, καὶ εἰς
κολοσσὸς αὐτοῦ, ἀφιερώμα τῶν Ἀθηναίων, τόσῳ ὑ-
περτερῶν τὰ ἄλλα ἀγάλματα, ὅσῳ τῶν Ἀθηναίων
ἢ κολακεία τότε ὑπερέβαινε τὴν τῶν ἄλλων ὑπη-
κόων τῆς Ῥώμης.

Τοιοῦτος συνεπληρώθη τέλος ὁ ναὸς οὗτος, εἰς
τῶν μεγίστων τῆς ἀρχαιότητος, ἀρξάμενος πρὶν ἀρ-
χίσῃ τῶν Ἀθηνῶν ἡ πολιτικὴ ὑπαρξίς, περατωθεὶς
πολὺ ἄφ' οὗ εἶχεν παύσαι ἐκείνη. Τὴν μετὰ ταῦτα
τύχην του τίς θέλει διηγηθῇ; Ἡ προϊοῦσα βαρβα-
ρότης πυκνοὶ τὰ σκότη τῆς πέριξ αὐτοῦ, καὶ πίπτου-
σι κίων μετὰ κίονα, λίθος μετὰ λίθον, χωρὶς φόβου,
χωρὶς ἀντιλήσεως ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκείνῃ τοῦ μεσαιῶ-
νος, καὶ ὅταν αἵρεται τὸ παραπέτασμα, καὶ τὰ βλέμ-
ματα στρέφονται αὐθις πρὸς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν
θέτιν τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ εὐρίσκονται δεκαεπτὰ
μόνοι κίονες, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιστηλίου δύο ἐξ αὐτῶν
πλινθόκτιστον ἐρημίτου ἀνχωρητήριον, ὅστις, ὡς τὰ
πτηνὰ τὰ φεύγοντα τὴν πλημμύραν, καὶ πηγνύντα
τὴν φωλεάν των εἰς τὰς ὑψηλὰς τῶν δένδρων κορυ-

φὰς ἀνέβη ὑπεράνω τῆς γῆς τῆς Ἑλλάδος, ζητῶν
εἰς τὰ ὕψη ἐλευθερίας πνοήν.

Τὸν ἕνα τῶν 17 κίωνων κατεδάφισε πρὸ μιᾶς
ἑκατονταετηρίδος ὁ τότε βασιλεὺς, καὶ κατέκαυ-
σεν εἰς ἄσβεστον, πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ
προσκυρήματος. Οἱ δὲ ἄλλοι δεκαεῖς ἵσταντο μέχρι
χθὲς καὶ πρῶν ἐν ὠραίῳ συμπλέγματι, μάρτυρες ἀρ-
χαίων αἰώνων. Ἐνώπιον αὐτῶν πόσα δὲν παρήλθον
συμβάντα! Ἄν ὅχι αὐτοὶ, διότι εἶναι μεταγενέστε-
ροι, ἀλλὰ καὶ ὁ ναὸς εἰς ὃν ἀνήκον, εἶδε τὰς Ἀθή-
νας συνοικισθείσας ἐκ κωμῶν ἀγανῶν, καὶ ἀνακυψά-
σας εἰς δόξης ἀκμὴν, καὶ θαυμαζομένας ὑπὸ τῶν
ἐθνῶν πάντων, καὶ πρωτεύουσας μεταξὺ αὐτῶν, καὶ
τὰς εἶδε, ἔπειτα βαθυμυδὸν καταβάσας τῆς εὐ-
κλειοῦς των περιωπῆς, καὶ ἑμμελὶον γινομένης ἁλλε-
παλλήλων κατακρητῶν. Καὶ οἱ κίονες οὗτοι, κατ'
ὀλίγον ἐρημούμενοι τῆς συνοδείας τῶν ἀδελφῶν των,
καὶ ὁρανοὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς οἰκοδομῆς ἦτις ἦ-
τον τὸ κέντρον καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως των, ἔ-
μεινον τοῦ ἀρχαιότερος αὐτῶν δάσους ἐσχάτα λείψανα,
καὶ εἶδαν τὴν Ῥώμην κατισχυομένην τῆς Ἑλλάδος τὴν
δοξάν, καὶ ἔπειτα τὸν Χριστιανισμόν καταργοῦντα
τὰ ἀγάλματα τῶν ψευδῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα τὸ Ἀλ-
εξανδρὸν ἀντικαθιστῶν τῶν Καيسάρων τὴν τροπαιοῦ-
χον σημαίαν, καὶ ἁλλεπαλλήλα τὰ κύματα τῶν
Γότθων, Φράγκων, Ἑνετῶν, Ἀλβανῶν καὶ Ὀθωμα-
νῶν, κυλιόμενα εἰς τοὺς πόδας των, ἐκ βάρων, ὑ-
ποκαίπτοντα τὸν υπερήφανον βράχον, ὃν οὐδὲ νὰ
σεισῇ κατίσχυσεν ἄλλοτε ὅλη τῆς Ἀσίας ἡ πλὴνι-
μυρίς. Δεκαοκτὼ ἤδη ἑκατονταετηρίδας ἐγκαρτεροῦ-
σιν οἱ τῆς ἀρχαιότητος ἐγκαταλελειμμένοι οὗτοι
φρουροὶ, πιστεύοντες ὅτι ὁ ἥλιος, ὃν εἶχον ἰδῆ ὀψ-
σάντα εἰς τὸ σκότος, δὲν ἔδυσε διὰ πάντοτε, καὶ
βεβαίως ἐσκήρτησαν ἐπὶ τῶν λιθίνων των βάσεων, ὅταν
ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν εἶδαν τὴν πρώτην αὐτοῦ
παρήγορον ἀκτῖνα διαυγάζασαν εἰς τὴν ἀνατολήν.
Ἐκτοτε ἵστανται παρχυλάττοντες αὐτοῦ τὴν πρό-
οδον, καὶ περιμένοντες μέχρις οὗ τὸν ἰδῶσιν ἀρθέν-
τα πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ περιωπὴν, καὶ το-
ξεύοντα τὰς φωτεινοτέρας ἀκτῖνάς του. Ἀλλ' ὁ εἰς
ἀπλήρησε περιμένων. Βλέπων τὰ ἐλαττήρια τῶν ἀν-
θρωπίνων πράξεων, τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα τὸ ἐ-
θνικὸν συμφέρον ἐπισκιάζοντα, τὰς μικροφιλοτι-
μίας τὴν εὐγενῆ φιλοτιμίαν ἐπιπροσθούσας, τὴν πα-
τριωτικὴν αὐταπάρησιν ἐκλείπουσαν ἢ χλευάζο-
μένην, τὴν ἀμάθειαν καὶ διαφθοράν ὑφούσας τὴν κα-
ραλὴν, τὰς ταπεινάς φιλαρχίας ἐν σκότει ἐργαζο-
μένας, ταπεινούσας τὴν δίκνοιν, καὶ τὴν καρ-
δίαν διαστρεφούσας, βλέπων τὰς Ἐρινύς καὶ Ἀρπυίας,
αἵτινες ἐπέφερον ἄλλοτε τῆς Ἑλλάδος τὸν ὄλεθρον,
κατανεμομένας αὐθις αὐτὴν, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν αἰ-
τιῶν τὰς αὐτὰς συνεπείας οἰωνίζομενος, ἐνόμισεν ὅτι
ἡ πρώτη ἐκείνη ἀκτὶς ἦτον ἀπατηλὴ ἀστραπή, σβε-
σθεῖσα πάλιν εἰς τὴν σκοτίαν, καὶ ὅταν ἐνέσκυψεν
εἰς τὴν ἀττικὴν λεκάνην ἡ φοβερὰ ἐκείνη λαίλαψ τῆς
4 Ὀκτωβρίου, ἡ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον μέχρι τοῦ
πυθμῆνος ἀνακυκλήσασα, καὶ μυριάδας δένδρων ὡς νε-
κροὺς στρατιώτας εἰς τὰ πεδία ἀπλώσασα, τότε ἡ-

(3) Suet. in August. 60.

σθένθη αὐτὸς τὴν πίστιν τοῦ πρὸς τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος σειομένην μετὰ τῆς βίας τοῦ, καὶ ἐκλινε βαρυθυμὼν τὴν ὑπὸ μακρᾶς καὶ πικρᾶς πείρας βεβαρυμένην τοῦ κεφαλῆν, καὶ ἠπλώθη ν' ἀναπαυθῇ μετὰ τὴν χρόνιον φρούρησίν του. Ὁ μικρόφυχος λειποτάκτης! Διὰ τί ν' ἀποκίμη τὴν τελευταίαν στιγμὴν; Εἰς αὐτὸν οἱ αἰῶνες ἦσαν ἡμέραι. Τί δὲν περιέμενε μίαν ὥραν ἀκόμη; Διὰ τί ὑπέλαβε τῆς Ἑλλάδος τὸν ἀστὲρα σθεσθέντα, καὶ παραγνώρισε τὸν θεῖον δάκτυλον ὅστις διὰ τῶν αἰώνων τὸν φέρει εἰς τὸ στερέωμα;

Ἦδη κεῖται κατὰ γῆς ὁ προαιώνιος γίγας, ὡς νεκρὸς εἰς ὃν ὁ ἀνατόμος προσάγει ἀφοδὺς τὴν σμίλην του. Ἡ εὐγενὴς καὶ ἄλλοτε τὰ νέφη γείτονα ἔχουσα κορυφὴν του, δέχεται σήμερον τὰ κολαφίσματα τῶν παιδίων. Τὰ μέλη του διεσπάρθησαν, τὸ μυστήριον τῶν ἀρμῶν καὶ τῶν γόμφων του κεῖται εἰς τὸ προφανές, καὶ ἤδη εἰς τὸν μάλλον ἀγύμναστον ὀφθαλμὸν γίνεται ὁρᾶν ὅτι ἡ ἐνωσις τῶν σπονδύλων του πολὺ ἐλλείπειται τῆς ἀμικτήτου ἀκριθείας καὶ ἐντελείας ἐκείνης, μεθ' ἧς συνδέονται οἱ σπόνδυλοι τῶν κίονων τοῦ Παρθενῶνος, ὅτι ἡ καλλιτεχνία τοῦ κιονοκράνου αὐτοῦ, καίτοι κατακόσμου κατὰ τὸν κορινθιον ῥυθμὸν, οὐδόλως συγκρίνεται πρὸς τὴν θαυμασίαν καθαρότητα τῶν ἀφαιδῶν τοῦ Παρθενῶνος κιονοκράνων, καὶ ἕκαστος θέλει εὐκόλως ἀναγνωρίσει τὸν κίονα τοῦτον ὡς ἔργον τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ, ἢ καὶ τῆς ἐπιγῆς τοῦ Λύγουστου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἔργα δημοτικὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐκδοθέντα μετὰ Μελέτης ἱστορικῆς περὶ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὑπὸ Σπυρίδωνος Ζαμπελίου, Λευκαδίου. Μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς, α' Ὁ θεὸς πᾶσιν ἀνθρώποις πατριὸς ἐξηγητὴς οὐδενὶ ἄλλῳ πεισόμεθα, ἐάν ποτε ἔχωμεν, οὐδὲ χρῆσόμεθα ἐξηγητῇ, ἀλλ' ἢ τῷ πατρίῳ. β' Πλάτ. — Ἐν Κερκύρα. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ἑρμῆς, Α. Τερζάκη καὶ Θ. Ῥωμαίου. 1852.

—ο—

Ἡ σπουδὴ τῆς πατρίου ἱστορίας εἶναι σπανίως σπουδὴ ἀπλῶς θεωρητικῇ. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ἡ ἱστορία αὕτη κατήντησεν νὰ λάβῃ χαρακτῆρα πρακτικώτερον τοῦ συνήθους, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐπρεσβεύθη καὶ ἤρχισε νὰ διαδίδεται τὸ ἱστορικὸν δόγμα, ὅτι ἡ μεγάλη τοῦ μεσαιῶνος θύελλα ἀνέσπασε πρὸ ῥίζον τὸ γηραιὸν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ δένδρον· ἐν ἁλλὰς λέξεσιν, ὅτι οἱ Ἕλληνες, οἵτινες πάλαι ποτὲ κατήκουν μεταξὺ τοῦ Μακεδονικοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν μεσημβρινῶν ἄκρων τῆς Πελοποννήσου, ὁμιλοῦντες τὴν Δωρικὴν, τὴν Ἰωνικὴν, τὴν Ἀττικὴν, τὴν Αἰολικὴν διάλεκτον, ἐξώλοθρεύθησαν κατὰ μέγα μέ-

ρος ὑπὸ τῶν Σλαυϊκῶν φύλων, τὰ ὅποια, ἀρχίσαντα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἐξακολουθήσαντα μετέπειτα νὰ ἐμψάλλωσιν εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος, κατέλαβον τὰς χώρας ἐκείνας, καθὼς οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Σάξονες τὴν Βρετανίαν. Τὰ λείψανα τῶν προτέρων κατοίκων, ἐξακολουθοῦσιν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου δόγματος, τὰ λείψανα τῶν προτέρων κατοίκων ἐπὶ τοσοῦτον ἀνεμίγησαν μετὰ τῶν ἐπηλύθων τούτων Σλαύων, βραδυτέρου δὲ καὶ μετ' ἄλλων ξένων, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφθάρησαν καὶ ἐτάκηνσαν, ὥστε οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῶν χωρῶν ἐκείνων, εἰ καὶ ὁμιλοῦντες ἐτι Ἑλληνιστί, δὲν δύνανται πλέον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς γνήσιοι ἀπογόνοι τῶν ἀρχαίων κατοίκων. Οὐ μόνον δὲ οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τούτων οὐδὲν ἔχουσιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ δεινότερον, οὐδὲν ἐν γένει ἔχουσιν ἴδιον πνεῦμα, οὐδὲν στοιχειὸν ζωῆς καὶ ἐνεργείας, οὐδεμίαν ἐκπροσωποῦσιν αὐτοτελῇ ιδέαν, καὶ εἶναι οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ ἀπόσπασμα, παράρτημα καὶ, οὕτως εἰπεῖν, ὁ ἀπώτατος πλανήτης τοῦ Σαρματικοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, μὴ λαμβάνων τὸ φῶς καὶ θάλλος αὐτοῦ εἰμὴ ἀπὸ Κιβίθειας καὶ τῶν περιχρύσων αὐτῆς θόλων, ὡς ἀπὸ κοινοῦ κέντρου τοῦ Σλαυϊκοῦ κόσμου. (*)

Τὸ ζήτημα τοῦτο, τοιοῦτοτρόπως τιθέμενον καὶ λυόμενον· εἰμπορεῖ ἄρα γε νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀπλῶς ἐπιστημονικόν; Βεβαίως πᾶς λαὸς, ὡς καὶ πᾶς ἄνθρωπος, εἶναι δημιουργὸς τῆς ιδίας αὐτοῦ τύχης· αἱ δὲ καταπειστικώτεραι τῶν ἀπαντήσεων ὅσας δύναται τὸ σημερινὸν Ἑλληνικὸν ἔθνος ν' ἀντιτάξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, αἵτινες, μὴ ἀκούμενοι ν' ἀποκαλῶσιν αὐτὸ νόθον, ἀμφισβητοῦσι καὶ αὐτὴν τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν αὐτοῦ δύναμιν, εἶναι ἀναμφισβήτως, ὡς πρὸς μὲν τὴν χθὲς καὶ τὴν πρόην, ἡ ἰσρὰ φωνὴ τῶν ἐθνικῶν συνελεύσεων, ἡ θαυμαστὴ ἐν ταῖς δεινότηραις συμφοραῖς καρτερία καὶ τὰ ἐν μυριάσι, κατὰ τὴν γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, μάχαις ἡρωικᾶς κατορθώματα· ὡς πρὸς δὲ τὸ μέλλον, δραστηριότης, παιδεία, ἀρετὴ, συνετὴ τόλμη. Ἀλλ' ἐπ' ὀφθαλμοῖς τὴν λέξιν μέλλον· τί δ' ἐστὶ μέλλον διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ἕκαστος τὸ ἐννοεῖ· τὴν σήμερον δὲ αὐτὰ τὰ ἰσχυρότατα τῶν ἐθνῶν ἔχουσι χρεῖαν, περὶ τὴν διάπραξιν μεγάλων βουλευμάτων, τῆς συνδρομῆς τῆς κοινῆς τοῦ κόσμου γνώμης, πολὺ μᾶλλον τὰ ἀσθενέστερα. Μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι ἡ κοινὴ τῆς Εὐρώπης γνώμη, ἡ προκαλέσασα τὴν ἰσχυρὰν ὑπὲρ ἡμῶν προστασίαν τῶν μεγάλων δυνάμεων, διεμορφοῦθη κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τῆς συμπαθείας πρὸς ἀπογόνους ἔθνους περικλεοῦς ὥστε οἱ ἀμφισβητοῦντες τὴν ἀδιάλειπτον ὑπαρξίν, τὴν συνέχειαν, τὴν ἐνότητά τοῦ Ἑλληνι-

(*) Μὴ νομίσῃ δέ τις, ὡς ἀπὸ τῶν λόγων τούτων τοῦ ἀρχηγέτου τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς δοξασίας, ὅτι θεραπεύει τὰ συμπερόντα τῆς Σλαυϊκῆς φυλῆς· τοῦλάχιστον ἡ δυσμένεια τὴν ὅποιαν δεικνύει πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος μεταβάλλεται εἰς ἀληθῆ ἀποστροφήν ὅσῃς ὁμιλεῖ περὶ Σλαύων ὥστε τὸ ἱστορικὸν ἐκεῖνο δόγμα ὑπῆρξε μᾶλλον προῖον φιλοδόξου ἰδιοῤῥυθμίας, ἰδιοῤῥυθμίας ὁμοῦς, ἥτις, δορυφορούμενη ὑπὸ λαμπρᾶς εὐγλωττίας καὶ πολυμαθείας, κατήντησε νὰ στρατολογήσῃ πολλοὺς καὶ ἀξίους λόγου ὁπαδοὺς.